

ASYA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
THE JOURNAL OF ASIAN STUDIES

Cilt / Volume : 1
Sayı / Issue : 1
Güz / Autumn 2017

ISSN: 2602-2966

Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Hakemli Süreli Yayıncıdır
Bahar ve Güz olmak üzere yılda iki kez yayımlanır.
The Journal of Asian Studies International Social Science, Peer-review Published
Spring and Autumn to be published two times a year.

KURULUŞ - ESTABLISHMENT
2017

ASYA ARAŞTIRMALARI DERĐİŐİ
Cilt: 1 Sayı: 1 GÜZ/2017 ISSN: 2602-2966

**Gazi Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama
ve Araştırma Merkezi Adına Sahibi**
Prof. Dr. İbrahim USLAN
Gazi Üniversitesi Rektörü

Kurucu

Prof. Dr. Varis ÇAKAN

Editörler

Prof. Dr. Varis ÇAKAN
Prof. Dr. Fatma AÇIK
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK
Yrd. Doç. Dr. Aysun DEMİREZ GÜNERİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Dr. Sinan DEMİRTÜRK

İngilizce Editörü

Dr. Oğuzhan BİLGİN

Sekreteryä

Döndü AKIN

Stajyer Öğrenci

Manolya PAKER

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Can ÖZÇİÇEK

Baskı ve Cilt

Gazi Üniversitesi Matbaa İşletmesi ve Ahşap İmalathanesi Müdürlüğü

Sertifika No

0105846

Yazışma ve Haberleşme Adresi

Gazi Üniversitesi Asya Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi
Gazi üniversitesi Rektörlük Kampüsü
06500 Teknikokullar/ANKARA / Tel:0312-2023787
E-Posta: asyam@gazi.edu.tr / **Web Sitesi:** asyam.gazi.edu.tr
E-dergi: asyaarastirmalari.gazi.edu.tr

Asya Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan makalelerin yayımcının yazılı izni olmadan bir kısmı veya tamamı herhangi bir yolla çoğaltılamaz ve elektronik ortama aktarılamaz. Makalelerdeki düşünce, görüş, varsayımlar eser sahiplerine aittir; Gazi Üniversitesi sorumlu tutulamaz.

THE JOURNAL OF ASIAN STUDIES
Volume: 1 Issue: 1 AUTUMN/2017 ISSN: 2602-2966

On Behalf Of Gazi University,
Center Of Asian Studies
Prof. Dr. İbrahim USLAN
Rector of Gazi University

Founder
Prof. Dr. Varis ÇAKAN

Editors
Prof. Dr. Varis ÇAKAN
Prof. Dr. Fatma AÇIK
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK
Yrd. Doç. Dr. Aysun DEMİREZ GÜNERİ

Desk Editor
Dr. Sinan DEMİRTÜRK

English Editor
Dr. Oğuzhan BİLGİN

Secreteria
Döndü AKIN

Student Inturn
Manolya PAKER

Cover and Page Design
Can ÖZÇİÇEK

Printing and Binding
Gazi Üniversitesi Matbaa İşletmesi ve Ahşap İmalathanesi Müdürlüğü

Certificate No
0105846

Correspondence and Communication
Gazi University Asian Studies Application and Research Center
Gazi University Main Campus
06500 Teknikokullar/Ankara/TURKEY / Tel:+ 90-312-2023787
E-Mail: asyam@gazi.edu.tr / **Web Site:** asyam.gazi.edu.tr
E-Journal: asyaarastirmalari.gazi.edu.tr

Some or all of the articles published in the Journal of Asian Studies can not be reproduced in any way and transmitted electronically without the written permission of the publisher. The ideas, opinions, assumptions in the works belong to the owners of the works; Gazi University can not be held responsible.

Yayın Kurulu/Editorial Board

- Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU Ankara Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK Yıldırım Beyazıt Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL İstanbul Yeditepe Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Alikram ABDULLAYEV Devlet İdarecilik Akademisi/Azərbaycan
Prof. Dr. Alimcan İNAYET Ege Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Elman NESİROV Devlet İdarecilik Akademisi
Prof. Dr. Fatma AÇIK Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN İstanbul Medeniyet Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Hakan KIRIMLI Bilkent Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hiroaki HUZIE Osaka Üniversitesi Öğretim Üyesi/Japonya
Prof. Dr. İbrahim MARAŞ Ankara Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV Semerkant Üniversitesi/Özbekistan
Prof. Dr. Kâzım SARIKAVAK Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. M.Öcal OĞUZ Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK Gazi Üniversitesi /Türkiye
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ Gazi Üniversitesi /Türkiye
Prof. Dr. Patrik K.MEYER Universitas Muhammadiyah Yogyakarta/Endonezya
Prof. Dr. Refik TURAN Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Salim KOCA Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Takashi OSAWA Osaka Üniversitesi/Japonya
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU Michigan State University/ABD
Prof. Dr. Varis ÇAKAN Gazi Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Üçler BULDUK Ankara Üniversitesi/Türkiye
Prof. Dr. Zeynep BAĞLAN ÖZER Gazi Üniversitesi/Türkiye
Doç. Dr. Giray FİDAN Gazi Üniversitesi/Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Gülcemal JORAYEVA Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi/Kazakistan
Doç. Dr. Mürteza HASANOĞLU Devlet İdarecilik Akademisi/Azərbaycan
Yrd. Doç. Dr. Aysun DEMİREZ GÜNERİ Gazi Üniversitesi/Türkiye
Yrd. Doç. Dr. Dinmukhamed KELESBAYEV Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi/Kazakistan
Dr. Sinan DEMİRTÜRK Gazi Üniversitesi/Türkiye
Dr. Kim HYUN –Sook Kuzeydoğu Asya Tarih Vakfı/Güney Kore
Dr. Behruz BEKBAİYİ Allameh Tabataba'i Üniversitesi Öğretim Üyesi/İran
Dr. İrina KAYAN-POKROVSKAYA/ Ukrayna

Bu Sayının Hakemleri/Referee Of This Issue

- Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL
Prof. Dr. Güray KIRPIK
Prof. Dr. Konuralp ERCİLASUN
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK
Prof. Dr. Refik TURAN
Prof. Dr. Salih ÇEÇEN
Prof. Dr. Üçler BULDUK
Doç. Dr. Bekir Tümen SOMUNCUOĞLU
Doç. Dr. Erdal AKSOY
Doç. Dr. Erdinç YAZICI
Doç. Dr. Giray FİDAN

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Eski Orta Asya'da Tabiat, İklim, İnsan Unsuru <i>The Elements of Nature, Climate and Human in Ancient Central Asia</i> Prof. Dr. Salim KOCA	1
Bozkır Kültür Çevresinde At, Göçer-ev ve Demir <i>The Horse, Nomadic Dwelling and Iron in the Context of the Steppe Culture</i> Prof. Dr. İlhami DURMUŞ	19
Yeni İpek Yolu Projesi: Beklentiler Sorunlar ve Gerçekler <i>The New Silk Road Project: Expectations, Problems and Truths</i> Prof. Dr. Varis ÇAKAN	35
<i>The Analysis Of The Constitutional Amendments And Discussions On The 2017 Presidential System Referandum As An Example For The Problems Of Turkey Political Culture</i> Dr. Oğuzhan BİLGİN	53
Çin İstihbaratı; Deskriptif Bir Bakış <i>Chinese Intelligence: A Descriptive View</i> Arş. Gör. Kadir Ertaç ÇELİK	67
Türkmenistan'daki Sivil Savaş <i>Civil War in Turkmenistan</i> G.İ. KARPON. Çeviren/Translator: Gurbangeldi GUTLIYEV	75
Uluslararası Hukuk Bakımından Çin'in Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Politikasına Bir Bakış <i>In terms Of International Law; An Overview Of China's Politics on the Uyghur Autonomous Region</i> Manolya PAKER	93
TANITMALAR / REWIEWS	
ÜLKE TANITIMI: Geçmişten günümüze Çin <i>Country Presentation: From Past to Present China</i> Prof. Dr. Varis ÇAKAN	111
KİTAP TANITIMI: Nobel İktisat Ödüllü Ronald Coase ve Ning Wang'ın Kaleminden "How China Became Capitalist? Çin Nasıl Kapitalist Oldu?" İsimli Eser Üzerine <i>Book Introduction: "How China Became Capitalist?" by Awarded the Nobel Prize Ronald Coase and Ning Wang's</i> Arş. Gör. Yasemin İŞİK	131
Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin 2017 Yıllık Faaliyetleri 2017 <i>Annual Activities of Asian Studies Application and Research Center</i> Volkan TİRYAKİOĞLU	139

SUNUŞ

Gazi Üniversitesine bağlı olarak 2011’de kurulan ve Orta Doğu ve Orta Asya Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak faaliyet gösteren merkezimiz görülen lzüm zerine 30 Temmuz 2017’de Resmi Gazete’de yayımlanan yeni yönetmelik ile *Asya alışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi* adını almış ve çalışmalarına devam etmektedir. Merkezimiz Asya sınırları içinde yer alan tüm bölgelere yönelik araştırmalar yapmak, Asya lkelerinin çeşitli üniversitelerinde faaliyet göstermekte olan araştırma ve uygulama merkezleri ile birlikte araştırma ve geliştirmeye yönelik projeler üretmek, yürütmek ve uygulamak, niversite çatısı altında faaliyet göstermekte olan tüm sosyal ve beşeri bilimler bölümlerine çalışma alanlarıyla ilgili kaynak temin etmek ve akademik destek vermek, Asya lkelerindeki benzer araştırma kurumları arasında disiplinler arası bir yaklaşımla araştırma yapmak, Asya ile ilgili tarihi ve güncel olayları akademik bir bakış açısıyla değerlendirerek kamuoyuna takdim etmek, güncel bilgileri toplayarak değerlendirmek, uygun görülen araştırma sonuçlarını ve uzmanlar tarafından hazırlanan güncel raporları Türk ve dünya kamuoyuyla paylaşmak suretiyle Türkiye ile Asya lkeleri arasında karşılıklı güven duygularını geliştirmek, ortak tarihi miraslarımıza birlikte sahip çıkmak, ve korumak amacıyla hareket eden merkezimiz, Asya ile ilgili düzenli olarak yapmakta olduğu uluslararası kongreler, sempozyumlar konferans ve panelleri sürdürmekle birlikte Asya’nın tarih, coğrafiyası, kültürü ve arkeolojisi gibi tüm sosyal ve beşeri bilim alanları ile ilgili konuların araştırıldığı, tartışıldığı ve analiz edildiği *Gazi Üniversitesi Asya Araştırmaları* adlı Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi çıkarmaya karar vermiş ve elinizdeki bu Gz 2017 sayısıyla yayın hayatına başlamıştır.

Geçmişten günümüze kadar Asya ile ilgili olarak yazılan kaynaklardan, arkeolojik bulgulardan ve doğrudan ana kaynakların işığında yapılan araştırma eserlerinden yararlanmak suretiyle Asya’daki devletler ve akraba topluluklarının tarihini, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatını, tarihi süreç içinde dünya medeniyetlerine katkılarını, Asya’daki millet ve toplulukların dünyanın diğer kıtalarındaki milletler ve topluluklar ile olan ilişkilerini ve bu ilişkilerde yaşanan tarihi ve güncel sorunları bilimsel yöntemlerle inceleyerek çözüm yollarını ortaya koyan makalelere, her sayıda bir Asya lkesi ile Asya ile ilgili olarak neşredilen uluslararası ne sahip bir kitap tanıtımına yer vereceğimiz dergimiz şuan için yılda iki defa yayınlanan uluslararası hakemli bilimsel bir dergidir.

İlk sayımızda Prof. Dr. Salim KOCA’nın kaleme aldığı “*Eski Orta Asya’da Tabiat, İklm, İnsan Unsuru*” başlıklı makalesine, Prof. Dr. İlhami DURMUŞ’un kaleme aldığı “*Bozkır Kültür evresinde At, Ger-ev ve Demir*” başlıklı makalesi, Prof. Dr. Varis ÇAKAN’ın kaleme aldığı “*Yeni İpek Yolu Projesi: Beklentiler Sorunlar ve Gerçekler*” başlıklı makalesi, Dr. Oğuzhan BİLGIN’in kaleme aldığı “*The Analysis Of The Constitutional Amendments And Discussions On The 2017 Presidential System Referandum As An Example For The Problems Of Turkey Political Culture*” başlıklı makalesi, Araştırma Görevlisi Kadir Erta ÇELİK’in kaleme aldığı “*Çin İstihbaratı; Deskriptif Bir Bakış*” başlıklı makalesi, G.İ.KARPOV’un kaleme aldığı ve 1919-1920 yıllar arasındaki Türkmenistan’daki iç savaşın konu edildiği

“Türkmenistan’da Sivil Savaş” başlıklı makalesi ile Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencisi Manolya PAKER’in kaleme aldığı *“Uluslararası Hukuk Bakımından Çin’in Uygur Özerk Bölgesi’ndeki Politikasına Bir Bakış”* başlıklı makalesi yer almaktadır. Kıymetli zamanlarını ayırıp makale göndermek suretiyle dergimizin ilk sayısına katkıda bulunan kıymetli bilim insanlarına huzurunuzda teşekkür eder ve dergimize katkı sağlamaya devam etmelerini istirham ediyoruz.

Dergi editörlüğü olarak dergimizin her sayısında bir Asya ülkesine ağırlık vermeyi ve o ülkeyi tanıtmayı düşündük ve bu ilk sayımızda 21.yüzyılın en büyük ekonomik ve kültür projesi olan Yeni İpek Yolu Projesi’nin mimarı ve lokomotif gücü olan Çin ile ilgili makalelere ağırlık verdik ve ülke olarak da Çin’i tanıtmaya çalıştık.

Bu vesile ile değerli bilim insanlarının ve okuyucularımızın yayın hayatına yeni başlayan Gazi Üniversitesi Asya Araştırmaları Dergisi’ne katkılarını bekler, birbirinden kıymetli yazar ve saadetler getirmesini dileriz.

Editörler Kurulu

PRESENTATION

Established in 2011 in the Gazi University and operating as Research and Application Center for Middle East and Central Asia Studies has decided to implement the new regulation published on the Official Journal on July 30, 2017 and continues to work as the *Asian Studies Application and Research Center*. Our Center conducts research on all regions within the Asian borders, produces, conducts and implements projects for research and development together with research and application centers operating in various Universities of Asian Countries and works with all the social and human sciences departments operating with the universities to provide relevant resources and academic support, to conduct research among similar research institutions in Asian countries through an interdisciplinary approach, to evaluate the historical and current incidents related to Asia with an academic view, to present it to the public, to collect and evaluate current information so our center has decided to publish "*Gazi University The Journal of Asian Studies*" the International Journal of Social Sciences has started publishing this issue in Fall 2017.

We publish our articles with the history, political, social, economic and cultural life of Asia's states and relatives in Asia, their contributions to the world's civilizations and Asia in the historical process, through the use of research sources made from the past to the present in relation with Asia through archaeological finds and direct research of the main sources. We publish promotion of a book with an international reputation about Asian country by examining the relations between nations and communities in the world and their historical and current problems through scientific methods. This journal is an internationally recognized scientific journal published twice a year.

The articles of this first issue are, "*Nature, Climate, Human Element in Ancient Middle Asia*" by Prof. Dr. Salim KOCA, "*The Horse, Nomadic Dwelling and Iron in the Context of the Steppe Culture*" by Dr. İlhami Durmuş, "*New Silk Road Project: Expectations, Problems and Truths*" by Varis ÇAKAN, "*The Analysis Of The Constitutional Amendments And Discussions On The 2017 Presidential System Referandum As An Example For The Problems Of Turkey Political Culture*" by Dr. Oğuzhan BİLGİN, "*China Intelligence: A View of Deskriptive*" by Research Assistant Kadir Ertaç ÇELİK, about civil war in Turkmenistan between 1919-1920 "*Civil War in Turkmenistan*" by G. İ.KARPOV, "*In terms Of International Law; An Overview Of China's Politics on the Uyghur Autonomous Region.*" by the student of Gazi University International Relations Department Manolya PAKER. We would like to thank you precious scientists who contributed to the first issue of our journal by posting precious time and posting articles, and we would like to ask you to continue contributing to our journal.

As editors of the journal, we decided the emphasis of an Asian country in every issue and to introduce that country and we have focused on the articles about China which is the architect and locomotive power of the New Silk Road Project which is the biggest economic and cultural project of the 21st century. We also introduced the China.

We hereby invite the precious social scientists, academics and readers to Gazi University Journal of Asian Studies, which has just started publishing life, and we wishes to bring precious writers.

Editors Board

ÇİN İSTİHBARATI: DESKRİPTİF BİR BAKIŞ *Chinese Intelligence: A Descriptive View*

Kadir Ertaç ÇELİK*

Özet

İnsanların bireysel yaşamdan toplumsal yaşama geçmesiyle beraber hem sosyolojik hem de psikolojik bir zaruret olarak ortaya çıkan devlet aygıtı, kimi teorisyenlerce uluslararası sistemin yapısından kimilerine göre ise insanın doğasından dolayı doğa hali durumunun etkin olduğu bir görünüm arz etmektedir. Bu doğa hali durumunda güç ve çıkar odaklı olan devletler için çatışma ve savaş her an yüzleşebilecekleri bir olgudur. Savaş riski ve tehdidi karşısında devletler çeşitli araç ve yöntemlere başvurmaktadır. Bunların başında da istihbarat faaliyetleri gelmektedir.

Çok kutuplu bir görünüme evrilen uluslararası sistemin mevcut dinamiklerine en büyük meydan okumalardan birini gerçekleştiren Çin, istihbarat yapılanması ve faaliyetleri bakımından tarihsel bir felsefik arka plana sahiptir. Bu bağlamda Çin, istihbarat mekanizmasını sivil ve askeri istihbarat olarak iki farklı birim bünyesinde toplamıştır. Son yıllarda gerçekleştirdiği başarılı örtülü ve açık operasyonlarıyla dikkat çeken Çin istihbaratı yurt içi ve yurt dışı faaliyetlerini ulusal çıkarları ve rejim güvenliği perspektifinde yürütmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çin, Sivil İstihbarat, Askeri İstihbarat, Karşı İstihbarat, Çatışma.

Abstract

The state apparatus; transpired as a sociological and psychological desideratum due to elapse of humans from an entity to communal living, is viewed as a commodity of the international system by some theoreticians while other argue that, it is a determinant state of nature by virtue of the human equation. In this state of nature, where power and interest focal states can confront one another at any given time is a reality. In the presence of risk or threat of war, states resort to various means and practices foremost among them being intelligence ventures.

China, which has actualized one of the greatest challenges on the present dynamics of an evolved multipolar international system, possesses a historical, philosophical background regarding its intelligence structure and endeavour. In this regard, China has embodied two different intelligence contrivances, namely; civilian and military intelligence. China, which has auspiciously carried out riveted explicit and clandestine operations, maintains to operate its undertakings from the perspective of national interest and regime security.

Keywords: China, Civil Intelligence, Military Intelligence, Counter Intelligence, Conflict.

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: ertacelik@gazi.edu.tr.

Giriş

Devlet aygıtının varlığının söz konusu olmasıyla beraber geçmişten günümüze çatışma ve savaş durumları reddedilemez bir realitedir. Bu bağlamda eski dönemlerde yöneticilerin düşmana karşı bilgi edinme amacıyla önem atfedilen istihbarat günümüzde ise gerek küresel sistemin değişimi ve dönüşümü gerekse teknolojik ve askeri gelişmelere paralel şekilde yeni bir misyon edinmiştir.

Son dönemde hem iç hem de dış politika bağlamında en önemli parametrelerden birisi olarak karşımıza çıkan istihbarat artık savaş olgusunun yerini de almaktadır. Daha açık ifadeyle günümüzde devletler doğrudan çatışmadan ziyade istihbarat servisleri aracılığıyla bir nevi savaşlar yürütmektedir.

Uluslararası sistemde küresel ve bölgesel güç olma hedefleri olan devletlerin bu hedefleri doğrultusunda ve her devletin güvenlik boyutuyla ihtiyaç duyduğu istihbarat kurumları Çin devlet yapısı içinde de önem arz etmektedir. Tarihsel olarak bakıldığında çok eski dönemlerde istihbaratın önemini kavrayan Çin devlet kültüründe istihbarata ilişkin bilgiler oldukça sınırlıdır. Gerek son döneme kadar Çin'in sömürge ülkesi olması gerekse de Komünist Devrim'den sonra ülkenin kapalı bir hal alması bu durumun başlıca nedenlerindedir. Bu nedenlere ek olarak Çin yönetimi bilinçli bir şekilde ulusal hedeflerini gerçekleştirebilmek için askeri araçlarını ön plana çıkarmamayı tercih etmiştir.

Son yıllara gelindiğinde ise gerek ekonomik gelişmesi gerekse uluslararası konjonktürden dolayı politik güç kapasitesinde artış olan Çin'in istihbarat yapısı da Batı'nın dikkatini çekmeye başlamıştır. Çin İstihbaratı'na ilişkin hazırlanan bu çalışmada ilk olarak Çin istihbaratına tarihsel bakılarak genel bir çerçeveye çizilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın ikinci başlığında Çin'deki sivil istihbarat servisleri ele alınırken üçüncü başlıkta ise askeri istihbarat servisleri incelenecektir.

1. Çin İstihbaratı: Genel Bakış ve Tarihçe

Çin İstihbaratına ilişkin literatüre bakıldığında fazla çalışma olmamakla beraber en son yazılan kitap ise on yıldan daha fazla bir süre önce kaleme alınmıştır. Modern dönem Çin istihbaratına ilişkin bilgilere bakıldığında ilk olarak 1908 yılında Çin İmparatoru Puyi tarafından oluşturulan bir yapı söz konusu edilmekte fakat 1927 yılında Çin Komünist İstihbarat Servisi ve günümüzdeki yapı ile bağlantısı olduğunu ifade etmek mümkün değildir (Mattis, 2012, s. 21).

Çin'de istihbarata ilişkin tarihsel arka plana bakıldığında Sun Tzu karşımıza çıkmaktadır. Tzu 6. yy'da kaleme aldığı "Savaş Sanatı" adlı eserinde savaş ile istihbarat arasındaki bağının önemine vurgu yapmıştır. Zamanında ve doğru istihbaratın savaş kazanmada en önemli faktör olduğunu iddia etmiştir (Tzu, 2008, s. 85-87).

Modern dönemde ise Çin İstihbaratı, komünist devrimle birlikte söz konusu olmuştur. Chiang Kai-Shek liderliğindeki Çin Milliyetçi Partisi bünyesinde tesis edilen olan Sosyal İşler Bölümü, partinin istihbarat organı olarak faaliyet göstermiştir. 1920'lerde Şangay Üniversitesi'nde öğrenciyken Komünizmle tanışan ve Komünist ideolojiyi benimseyen Kang Sheng Sosyal İşler Bölümünün en etkili başkanı olarak belirtilmektedir. 20. yy'ın ilk yarısında Doğu Asya'nın casusluk üssü Şangay olmuştur. Çin istihbaratı bu bağlamda ülkedeki milliyetçiler, komünistler, üçlü çeteler

ve Amerikan, İngiliz, Rus, Fransız ve Japon istihbarat servislerine karşı faaliyet yürütmekteydi. Bu dönemi takiben Kang Sheng bir süre Moskova’da yaşamış ve burada Sovyet istihbaratını da gözlemleme imkanını elde etti. Çoğu uzman tarafından “Çin istihbaratının babası” olarak kabul edilen Sheng, ideolojik anlamda da liderlik yapmıştır. (Stratfor, 2010, s. 2).

1 Ocak 1949’da Komünistler’in zaferiyle beraber Sosyal İlişkiler Departmanı Kamu Güvenlik Bakanlığı’na dönüştürüldü. Ayrıca Askeri İstihbarat Departmanı da oluşturuldu. Çin’in coğrafi yapısı ve büyüklüğünden dolayı iç güvenliği özellikle çevresi boyunca en önemli istihbarat meselesi olmuştur. Çin istihbarat servisi bir yandan toplumsal güvenlik diğer yandan da ekonomik gelişme başta olmak üzere yabancıları izleme şeklinde ikili sacayağından oluşmaktadır. Özellikle de iç güvenlik, iç istihbarat ve geniş iletişim ağı Çin istihbaratının ön plana çıkan özellikleridir (Stratfor, 2010, s. 3).

1950’lere gelindiğinde ise Şangay Merkezi İstihbarat Departmanı (CID), Sosyal İlişkiler Departmanı’nın dış ilişkiler faaliyetlerini üstlendi. 1971 yılında Kültürel Devrim’in ortasında CID, Deng Xiaoping tarafında yasaklandı ve lağvedildi. Deng Xiaoping, Çin’de resmi bir istihbarat servisinden ziyade gazeteci ve işadamlarının bu görevi ifa etmesi düşüncesini böylelikle hayata geçirmiştir. Çünkü Xiaoping, Çin’in askeri kapasitesinin gelişmesi için gizliliği esas almıştı. Yani askeri gücünü minimal göstererek artırmak. Böylece Çin küresel ekonomi ve politikaya entegre olurken askeri tehdit olarak da algılanmıyordu. Bu strateji ile Çin, Batı’yı yakalama hedefini oldukça gizli tutarak istihbarat unsurlarını da kullanmış oldu. 1983 yılına gelindiğinde ise Xiaoping, MPS’nin karşı istihbarat birimleri ile CID’i birleştirerek Devlet Güvenlik Bakanlığı/The Ministry of State Security (MSS)’yi kurdu (Stratfor, 2010, s. 3).

Kaynaklara bakıldığında ilk devlet güvenlik bakanı olarak Ling Yung karşımıza çıkmaktadır. Yung, 1983-1985 yılları arasında görev yapmıştır. 1985 yılından 1998 yılına kadar ise uzun bir dönem Jia Chunwang MSS’e başkanlık yapmış ve faaliyetlerine ivme kazandırmıştır (Mattis, 2012, s. 21).

CIA ya da KGB kadar yaygın popülaritesi olmayan Çin İstihbarat Servisi, dünya çapında karşı istihbarat bağlamında bilinen ve etkili bir yapıdır. Özellikle siber istihbarat konusunda oldukça başarılıdır (Stratfor, 2010, s. 2). ABD’nde olduğu gibi Çin’de de istihbarat; daha iyi karar verebilmek için eksik olan veya elde edilmesi gereken bilgilerin sağlanması anlamına gelmektedir. Otuz yıldan daha öncesine kadar Çin, yurtdışı ile daha az ilgileniyor ve daha az bilgi ve koruma kalkanına sahipti. Ancak Çin Komünist Partisi sayesinde bu durum artık söz konusu değildir. Günümüzde ise Çin Dış Politikası ve ulusal çıkar algısı değişmekte daha doğru bir ifadeyle gözden geçirilmekte ve revize edilmektedir. Bu bağlamda istihbarata daha fazla önem atfedilmekte ve istihbarat faaliyetleri yürütülmektedir (Mattis, 2012, s. 22).

Kuvvetle muhtemel Çin’in içe dönük kapalı politikası ve az gelişmişlik sorunundan dolayı geçmişte fazlaca ele alınmayan Çin İstihbaratı günümüzde ABD başta olmak üzere diğer ülkelerin dikkatinin yoğunlaşmaya başladığı bir mesele haline gelmiştir. Ayrıca casusluk veya bu doğrultuda elde edilen bilgi insan kaynaklı istihbarattan ziyade siber teknoloji kullanılarak daha fazla bilgi elde edilmekte ve böyle-

ce coğrafi sınırlılıklar da ortadan kaldırılmaktadır. Çin de bu konuda faaliyetler göstermektedir. Bunun en somut örneği ise New York Times'ın bilgisayar sistemlerinin 2012 ve 2013 yılı boyunca PLA tarafından hacklenmesidir. Bu durum tüm dünyanın gündeminde yer alırken ABD Başkanı Obama ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping bu konuda görüşmüşlerdir. Çünkü siber güvenlik konusu teknik meseleden ziyade artık stratejik bir önem almıştır (Feakin, 2013, s. 1).

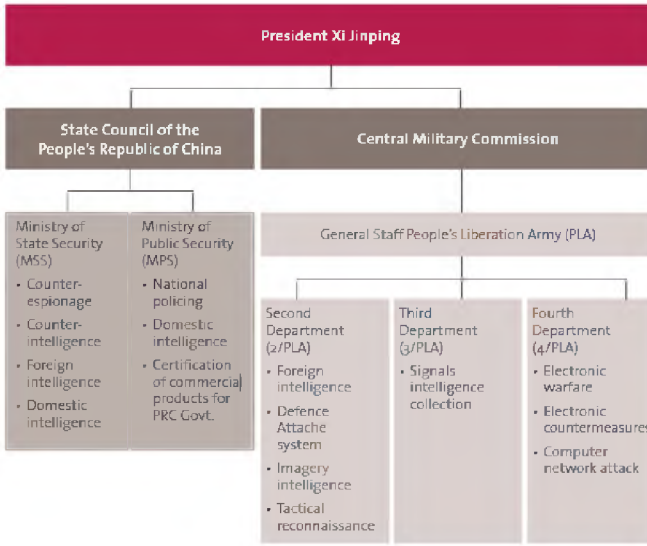
Ocak 2013 tarihinde PLA Başkanı Qi Jianguo, Çin Komünist Partisi Merkez Parti Okulunun haftalık yayınlanan resmi gazetesindeki yazısında siber güvenlik konusunu ele almıştır. Jianguo, sibergüvenlik meselesinin ekonomik toplumsal operasyonlarla ilişkili bir bağımsızlık meselesi olduğunu ve Batı'nın da "internet özgürlüğü" mottosuyla aslında yeni bir hegemonya inşa etmeye çalıştığını ifade etmiştir (<http://www.cna.org/sites/default/files/research/DQR-2013-U-004445-Final.pdf>, 09.04.2015). Bunun yanısıra son dönemde Çin'de ekonomik istihbarat da giderek önemli bir hal almıştır (Mattis, 2013, s.49).

Çin İstihbaratı, birçok ülkede olduğu gibi sivil ve askeri istihbarat kurumlarından oluşmaktadır. Ancak Çin'i diğer ülkelerden ayıran husus ise ülkede hükümete veya siyasi otoriteye istihbarat hizmeti sunacak resmi merkezi bir mekanizma söz konusu değildir (Barneet, 1967, s. 457). Bu nedenden ötürü, Çin'de istihbarat hazırlayacak ve stratejik bilgilendirme yapacak resmi bir mekanizma işlememektedir. Yani karar alıcılara istihbarat analizleri tek elden gelmemektedir. Sivil ve askeri kurumlar tarafından gelebilecek farklı istihbaratlar, istihbari veya stratejik hedefler bağlamında karar alıcıları çoklu seçeneklere ve kafa karışıklığına sevk etme ihtimalini gündeme getirmektedir (Feakin, 2013, s. 2).

Çin istihbarat servisi operasyonlarıyla son yıllarda ön plana çıkmıştır. Nicel bağlamda diğerlerinde daha ilerde olduğu görülmektedir. Bunun temelinde yatan sebep ise Çin'deki nüfus popülasyonunun fazla olmasıdır. Daha açık ifadeyle Çin'in nüfusu yaklaşık 1.3 milyar'dır. Dünyanın en kalabalık ülkesi olmasından dolayı milli meseleleri ve istihbarat için gerekli insan sayısına fazlasıyla sahiptir. Böylece hem insan kaynaklı istihbarat hem de diğer istihbaratları harmoni etme gücüne sahiptir. Nüfus avantajının bir diğer boyutu ise Çin'in iç istikrar hassasiyetinden dolayı daha çok iç istihbaratla ilgilenmesi, dünya genelinde gerçekleşen Çin göçü ve yayılmacılığının tehlike olarak geç fark edilmesini sağlamıştır. Özellikle Batı orijinli ekonomik ve teknolojik istihbarat Çin'in milli kalkınması bağlamında çok önemlidir. Buna ek olarak Çin kültüründe "custom of guanxi" yani samimi yakın ilişki kültürüne bağlı kişisel iletişim, sabır ve direnç özelliklerinin olması da Çin istihbaratının elini kuvvetlendirmektedir (Stratfor, 2010, s. 2).

Batı ise yukarıda da bahsedilen Çin'in içe kapalı politikası, iç istihbarat faaliyetleri ve Çin Komünist Partisi'nin bürokratik yapısından dolayı Çin'i istihbarat bağlamında risk olarak değerlendirmemiştir. Ancak günümüzde bunun yanlış bir algı olduğu ve olumsuz sonuçlarıyla sıkça karşılaşılmaktadır (Stratfor, 2010, s. 2).

Figure 1: Organisational chart

Günümüzde Çin İstihbaratı, çoklu bir görünüm arz etmektedir. Bunlar; askeri departmanlar, polis yapılanması, parti organları ve medya kuruluşlarıdır. Bu kurumların hepsi doğrudan hükümete rapor verebilmektedir. Fakat bunların içinde CPC'nin istihbarat birimi, istihbarat operasyonları bağlamında tepe nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu durum istihbaratın kaynağı ve doğruluğu bağlamında negatiflik oluşturmaktadır (Stratfor, 2010, s. 4).

Sivil İstihbarat Servisleri

The Guojia Anquan Bu/Ministry of State Security (MSS), iç ve dış istihbaratla beraber karşı istihbarat (kontrespiyonaj) konularında yetkili ve sorumlu bir yapıdır (Eftimiades, 1992, s. 5-6). Söz konusu istihbarat kurumunun siber kapasitesi bilinmemekle beraber diğer ülkelerin ve özellikle Çin'in düşman olarak tanımladığı ülkelerin ekonomik ve politik dokümanları ve sırlarına vakıf olduğuna dair bir konsensüs söz konusudur (Inskter, 2013, s. 52-54).

MSS'in yapısına bakıldığında KGB'deki bürokratik yapıya benzediği görülmektedir. Bunun temelinde ise MSS'nin kurucusu Kang Sheng'in Moskova tecrübesi yatmaktadır. Bürokratik yapısı KGB'ye benzese de operasyonları bağlamında dünyadaki diğer istihbarat örgütlerinden farklılaşmaktadır. Çin'in kendine özgü espionaj yani istihbarat kültürü nedeniyle MSS, çok geniş bir ağa sahip merkezi yönetim anlayışından uzaktır. Bütün bilgiler Pekin'deki Modern Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde toplanır ve değerlendirilerek geçirilerek istihbarat haline gelir. Bu ise hem zaman kaybına neden olmaktadır ve çoğu zaman istihbaratın en önemli bileşenlerinden biri olan doğru zaman ve geç kalınmamış istihbarat fonksiyonunun işlememesine sebebiyet teşkil etmektedir (Stratfor, 2010, s. 5).

MSS personelinin çok büyük bir kısmı Pekin Uluslararası İlişkiler Üniversitesinde eğitim almıştır. Bu da Çin istihbaratının başarılı kişiler arasından uluslararası bağlan-

tısı olanları tercih ettiğinin bir göstergesidir. Bunun yanı sıra ajanların yabancı dil yetenekleri de önem arz etmektedir ve dil bilmeleri gerekmektedir (Stratfor, 2010, s. 5).

Bir diğer sivil istihbarat kurumu ise Gong Ang Bu yani Kamu Güvenliği Bakanlığı/ The Ministry of Security (MPS)'dir. MPS ise ulusal düzeyde kolluk kuvveti hizmetiyle beraber MSS nispeten daha az düzeyde iç istihbarattan sorumludur. Çin hükümeti için güvenlik araştırmaları desteği sağlamak amacıyla kurulmuş bir yapıdır. Bu bağlamda ticari güvenlik firmaları ile birlikte akademik fonları denetlemekte ve bu süreci yürütmektedir. Bu bağlamda kurulan çok sayıda kuruluş vardır. Örnek vermek gerekirse Zhongxing Telekomünikasyon Şirketi ile Chongqing Posta ve Telekomünikasyon Üniversitesi arasında MPS tarafından tesis edilen kurumsal işbirliği çalışmaları başta gelmektedir. Bir diğer örnek ise Çin Telekomünikasyon Şirketi Huawei'dir. Söz konusu firma Avusturalya tarafından milli güvenliğe tehdit gerekçesiyle yasaklanmıştır. Ayrıca 2012 yılında Economist tarafından yayınlanan raporda da Huawei'nin Çin Hükümeti adına siber hırsızlık yaptığı ileri sürülmüştür (Feakin, 2013, s. 3).

MPS'nin sorumluluk sahası ise daha çok ülkedeki muhalifler ve yabancılarıdır. Yani iç istihbarattır. İç istihbarat ve güvenlik ise her bir Çin vatandaşının görevi olarak tanımlanmıştır. Danwei olarak adlandırılan kuruluşa dahil kabul edilen Çinliler yaşadıkları yer, okul veya meslekleri bağlamında ayrılan birimlere üyedirler. Komünist Parti'nin bir yapısı olan Danwei, bütün sivillerden bilgi akışının olduğu ve MSS ile MPS'ye istihbarat altyapısı oluşturan bir yapıdır (Stratfor, 2010, s. 5). MSS ve MPS karşı istihbarat faaliyetleri bağlamında işbirliği içinde çalışmaktadırlar. MSS'nin birinci ve beşinci büroları iç operasyonlardan sorumlu iken bu bağlamdaki aktiviteleri MPS ile koordineli bir şekilde gerçekleştirir. Buradan hareketle iç operasyonlarda MPS'nin daha etkin olduğu ileri sürülmektedir. Ülkedeki yabancı diplomatlar bağlamında ise MSS yetkilidir. Bu bağlamda MSS, yabancı misyonları ve diplomatları dinleme ve gözetleme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Çünkü Çin'de bir MSS yetkilisinin de ifade ettiği diplomatlara "açık casus" gözüyle bakılmaktadır (Stratfor, 2010, s. 5).

MSS ve MPS'nin bazen teritoryal bakımdan çalışma alanlarının örtüşmesi ve rekabet durumları bazen anlaşmazlıklara sebebiyet verse de genel görünüm bakımından uyumlu çalışmaktadırlar (Stratfor, 2010, s. 5).

Askeri İstihbarat Servisi

Askeri İstihbarat Departmanı/Militray İntelligence Department (MID) dört bölümden oluşmaktadır. Genelkurmay İkinci Departmanı / the Second Department of the PLA General Staff Department (2PLA), görüntü istihbaratı, yabancı istihbarat toplama ve taktik keşif konularından sorumludur. Genelkurmay Üçüncü Departmanı (3PLA) ise birincil sinyal istihbarat (SIGINT) ve analizlerle ilgilenen kuruluştur. 3PLA, dünyanın en büyük ve en sofistike SIGINT altyapı sistemine sahip kuruluşlarından biridir. 3PLA, 12 operasyon bürosu ve 3 araştırma enstitüsüne sahiptir. Dördüncü Departman (4PLA) ise elektronik ve bilgisayar sistemleri üzerinden yürütülen savaş konusunda önlemler almakla görevlidir (Feakin, 2013, s. 4).

MID'in ana fonksiyonuna bakıldığında Çin'in askeri kapasitesi için yabancı teknoloji bağlamında istihbari faaliyet yürütmektedir. Savaş, sınır güvenliği ve stratejik hedefler bağlamında faaliyet yürüten MID özellikle Vietnam ile ilgilenmekte-

dir. Çünkü söz konusu sınırlarda en az yirmi dört farklı etnik grubun yaşadığı ifade edilmektedir. Bununla beraber söz konusu yapı Irak, Kuzey Kore, Arjantin, İran, Pakistan, Suudi Arabistan ve Suriye’de de faaliyetlerde bulunmaktadır. Dahası Afganistan ve Tayland gibi ülkelerdeki ayaklanmacılar ve gerilla savaşı konularında da uzmanlaşmış bir yapıdır (Stratfor, 2010, s. 6). Söz konusu kurumlar arasında fark temelde saldırı misyonu ile ilgilidir. Farkı yapılar olmalarına karşın çoğunun birbiri ile örtüşen sorumlulukları ve kapasiteleri olduğu görülmektedir. Örneğin MSS ile MPS düşük dereceli iç muhalefet ile ilgilenirken MSS ile askeri istihbarat birimleri ise yabancı ülkelerinin Çin’deki varlığı ile ilgilenmektedir (Feakin, 2013, s. 4).

Sonuç

Tarihsel ve felsefik kökenleri Sun Tzu’ya kadar götürülebilen Çin istihbaratı özellikle ülkede Komünist Devrim’in başarıya ulaşmasıyla beraber etkin bir rol almıştır. Bu bağlamda ilk olarak Komünist Parti bünyesinde kurulan organlar tarafından ülke için muhaliflere yönelik iç istihbarat konularına yoğunlaşan Çin İstihbaratı günümüzde eski fonksiyonunu korumakla beraber ekonomik ve siber istihbarat gibi yeni perspektiflere de sahiptir.

Gerek Çin devlet yönetiminin kapalı devre çalışması gerekse istihbarat konusunun mahiyetinden ötürü hakkında çok bilginin olmadığı Çin İstihbaratı sivil ve askeri istihbarat olmak üzere ikili bir yapı üzerine inşa edilmiştir. Bu yapılarda kendi aralarında farklı kurumlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla ülkede merkezi - tek elden yürütülen bir istihbaratın söz konusu olmadığı görülmektedir.

Parçalı veya çoklu istihbarat yapılanması Çin için bazı olumsuzluklara sebebiyet vermektedir. Bunların başında istihbaratın en önemli bileşeni olan bilginin doğruluğu ve zamanında ulaştırılması meselesi gelmektedir. Çünkü istihbarat bürokrasisi içinde zaman kaybı yaşanırken kurumların rekabeti de bilginin doğruluğu veya yeterli bilgi verilip verilmediği sorularını gündeme getirmektedir.

Bu olumsuzluğa rağmen ülkedeki devlet kültüründen ötürü her bir vatandaşın istihbarat elemanı olarak ele alındığı Çin, istihbarat teknikleri ve kültürü bakımından diğer ülkelerin bir adım önüne geçmektedir. Yakın ilişki kültürü istihbarat ağını geniş ve yaygın kılarken, direnç ve sabır gibi genetik özellikler de pozitif katkı sunmaktadır.

Son yıllara bakıldığında hem ülke içinde hem de diğer ülkelerde istihbarat faaliyetlerine fazlaca önem atfeden Çin, bu bağlamda siber istihbarat da öne çıkmaktadır. Ülkenin istihbarat yapılanmasının çok şeffaf olmaması ve buna dair bilgilerin sınırlı olması da ayrıca bir başarı unsuru olarak ele alınabilir.

Kaynakça

- STRATFOR, (2010). “Intelligence Services, Part 1: Espionage with Chinese Characteristics”.
- BARNEET, A.Doak., (1967). “Cadres, Bureaucracy, and Political Power in China”, **New York: Columbia University Press.**
- EFTIMIADDES, Nicholas., (1992). “China’s Ministry of State Security: Coming of Age in The International Arena”, **Occasional Papers/Reprints Series in Contemporary Asian Studies**, No: 2

- FEAKIN, Tobias., (2013). “Enter the Cyber Dragon: Understanding Chinese intelligence agencies’ cyber capabilities”, **ASPI Special Report**, Vol:50
<http://www.cna.org/sites/default/files/research/DQR-2013-U-004445-Final.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.04.2015).
- INSKTER, Nigel., (2013). “Chinese Intelligence in the Cyber Age”, **Survival: Global Politics and Strategy**, Vol:55/1
- MATTIS, Peter., (2013). “The Analytic Challenge of Understanding Chinese Intelligence Services”, **Studies in Intelligence**, Vol:56/3
- MATTIS, Petter., (2012). “Historical Dictionary of Chinese Inteligence”, **Center fort he Study of Intelligence, CSI Publications**, Vol:56/4
- TZU, S., (2008). Savaş Sanatı, A. Demir (Çev.), İstanbul: Kastaş Yayınevi